HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אכל נפפה. צריך הוא להרחות את עצמו כעומד לפני המלך ולעמוד באימה אבל ק"ש אינו מדבר לפני המלך: **הדרוקן.** חולי המלבה את הכרס: **סיגון.** של מי רגליס: **יקיון.** חולי שאמו גלגיל"ה: **ידיו בגיס הכסא.** מחילה יש בינו לבין בית הכסא ופשט ידיו לפנים מן המחילה: **כל הנשמה.** הפה והחוטם בכלל היהילו ולא שאר אברים: **שיש לו עיקר.** שהצואה מונחת שם ומסרחת. ושאין לו עיקר הפחת רוח: **מרחיק ד' אמות.** מן העיקר ואע"פ שהריח בא אליו וכגון שהיה לאחוריו שאינו רואה אותה: **ממקום שפסק הריח.** שהריח כלה שם: **לא כנגד צואת אדם בו'.** ואע"פ שאין ריח: **ליט הלכתא כי הא מתניתא.** דלעיל דאסר צואת בגדים וחזירים בשאין בהם עורות: **בזמן שיש בהן עורות.** אצואת בגדים וחזיריס קאי שדרכן לתפן בעבור העורות אבל צואת אדם אפי' בלא עורות שהרי אין דרכן לתפן שם הלכך ע"כ בלא עורות קאמר: **שאין לו עיקר.** הפחת רוח: **ליפי.** מחצלות של בית המדרש: **דהני גנו והני גרסי.** ואע"פ שדרך היושבים להפיח: **וה"מ לגרסא.** משום דלא אפשר: **אכל נק"ש.** יצא לאוזן ויקרא: **אכל נדידיה.** הפיח הוא עצמו ממתין עד שיכלה הריח: **לוחש עובדיה.** אדם שנושאים לפניו גרף של רעי להעבירו: **מוסר לקרום.** ומ"ל להפסיק: **הטמא עומד תחת האילן.** ולא בנושא את המת קאי דמת לא שנא עומד ול"ש יושב ול"ש הולך אהל הוא וגבי מצורע קתני לה בת"כ דגלי ביה רחמנא ישיבה דכתיב בדד ישב מחוץ למחנה מושבו: **[מושבו] טמא.** מכאן אמרו עומד נמי כיושב דמי דקביע אבל מהלך לא קביע: **אכן המנוגעת.** הרי היא כמצורע שהקישה הכתוב זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק ולצרעת הבגד ולבית (ויקרא יד): **פשיטא.** דפי חזיר אינו בלא צואה: **בגיס לא אסרה תורה.** דאין דרך להניח צואה בבית: **לא אסרה תורה.** במי רגליס לקרות אלא כנגד עמוד הקלוח בלבד: **ולאלא שמה חוץ.** ולא הצריכו כסוי וכתיב וכסית: **עד המה.** ישהו על גבי קרקע ויהא אסור: **שרא ליה מריה.** יתמוה לו רבונו דודאי שקר העיד משמיה דרב: **היכשה נפרכת היא יותר מן הלחה:** **איכא דאמרי.** חומרא היא אף ע"פ שאם זורקה נפרכת הואיל ואינה נפרכת מגלגול לחה היא: **קרמו.** לשון קרוס טיל"א כלומר גלד מעטו: **אי מפנאי אפנויי.** אם יש בה סדקים סדקים יבשה היא ושרי: **מאי הוי עלה.** דמי רגליס: **נגלעו.** נאלץ: **יבשו.** על גבי אבנים בחמה: בטופח

ליט הלכתא כי הא מתניתא אלא כי הא דתניא בו'. פרש"י ליט הלכתא כי הא מתניתא דלעיל דאסרה צואת בגדים וחזיריס אפי' בשאין בהם עורות אבל צואת אדם בא שיין ואסור בכל ענין משמע אבל צואת תרנגוליס לא אמיילי רבא ואמידך ברייתא לא גרס צואת תרנגוליס כלל ולא פליג בהא אמתניתא דלעיל ולפי זה יש לאסור צואת תרנגולין ואומר רבינו יהודה[א] דדוקא כשהן בולט שלהם שיש שם סרחון גדול אבל בתרנגוליס ההולכים בבית אין מוששין. ובירושלמי[ב] יש דבאדומים בלבד יש לחוש[ג] ולא ידענן[ד] לפרש ועוד קאמר מרחיקין מגללי בהמה ד' אמות ר' שמואל ברבי יצחק אומר ובלבד שלא תמוך:

ריח רע שאין לו עיקר. י"מ דבתי כסאות שלנו בעומק אם יש בהן מחילה מפסקת הוא כמו ריח רע שאין לו עיקר כמו בתי כסאות דפרסאי לקמן (ל' כו.): והרי אתמר ריח רע שיש לו עיקר רב הונא אמר [ה]מרחיק ד' אמות וקורא ק"ש ורב חסדא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח וקורא ק"ש תניא כותיה דרב חסדא לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם ולא כנגד צואת כלבים ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת תרנגולים [ו]ולא [ה]כנגד [א] צואת אשפה שריחה רע ואם [ז]היה מקום גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה טפחים יושב בצדו וקורא ק"ש ואם לאו מרחיק מלא עיניו [ח]וכן לתפלה ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ד' אמות ממקום הריח וקורא ק"ש אמר רבא לית הלכתא כי הא מתניתא [ט](בכל הני שמעתתא) אלא כי הא [י]דתניא [יא]לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם [ב] ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת כלבים בזמן שנתן עורות לתוכן בעו מיניה מרב ששת ריח רע שאין לו עיקר מהו אמר להו [יב]אתו חזו הני ציפי דבי רב דהני גנו והני גרסי וה"מ [ג]בדברי תורה אבל בק"ש לא ודברי תורה נמי לא אמרן [יג]אלא דחבריה אבל דידיה לא: אתמר צואה עוברת אביי אמר מותר לקרות ק"ש רבא אמר [ל]אסור לקרות ק"ש אמר אביי מנא אמינא לה [יד]דתנן [טו]הטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא טהור עומד תחת האילן וטמא עובר טהור ואם עמד טמא [ג]וכן באבן המנוגעת ורבא אמר לך התם בקביעותא תליא מילתא דכתיב [ג]בדד ישב מחוץ למחנה מושבו הכא [ד]והיה מחניך קדוש אמר רחמנא והא ליכא: א"ר פפא [ה]פי חזיר כצואה עוברת דמי פשיטא לא צריכא [טז]אע"ג דסליק מנהרא א"ר יהודה ספק צואה אסורה ספק מי רגלים מותרים א"ד אמר רב יהודה [ו]ספק צואה בבית מותרת באשפה אסורה ספק מי רגלים אפילו באשפה נמי מותרין סבר לה כי הא דרב המנונא דאמר רב המנונא [ז]לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד וכדרבי יונתן דר' יונתן רמי כתיב [ח]ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ וכתיב [ט]ויתד תהיה לך וגו' וכסית את צאתך הא כיצד כאן בגדולים [י]כאן בקטנים אלמא קטנים לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד הא נפול לארעא שרי ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו בהו רבנן בודאן אבל בספקן לא גזור ובודאן עד כמה אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שמטפיחין וכן אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שמטפיחין וכן אמר עולא כל זמן שמטפיחין גניבא משמיה דרב אמר כל זמן שרשומן ניכר א"ר יוסף שרא ליה מריה לגניבא השתא צואה אמר רב יהודה אמר רב כיון שקרמו פניה מותר מי רגלים מיבעיא א"ל אביי מאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב צואה אפילו כחרס אסורה והיכי דמי צואה כחרס אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שזורקה ואינה נפרכת וא"ד כל זמן שגוללה ואינה נפרכת אמר רבינא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה מדפתי חזא צואה אמר לי עיין אי קרמו פניה אי לא א"ד הכי א"ל עיין אי מפלאי אפלויי מאי הוי עלה אתמר צואה כחרס אמימר אמר אסורה ומר זוטרא אמר מותרת אמר רבא [כ]הלכתא צואה כחרס אסורה ומי רגלים כל זמן שמטפיחין מיתיבי מי רגלים כל זמן שמטפיחין אסורין נבלעו או יבשו מותרים מאי לאו נבלעו דומיא דיבשו מה יבשו דאין רשומן ניכר אף נבלעו דאין רשומן ניכר הא רשומן ניכר אסור אע"ג דאין מטפיחין ולטעמיך אימא רישא כל זמן שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי [כא]אלא מהא ליכא למשמע מינה לימא כתנאי כלי שנשפכו ממנו מי רגלים אסור לקרות ק"ש כנגדו ומי רגלים עצמן שנשפכו נבלעו מותר לא נבלעו אסור ר' יוסי אומר כל זמן שמטפיחין מאי נבלעו ומאי לא נבלעו דקאמר ת"ק אילימא נבלעו דאין מטפיחין לא נבלעו דמטפיחין ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי היינו ת"ק אלא נבלעו דאין רשומן ניכר לא נבלעו דרשומן ניכר ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי לא דכ"ע כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי והכא

לקרות קרית שמע כנגדה, ולא דמיא לטמא עובר, דפשטינן התם בקביעותא תליא מילתא דכתיב בדד ישב, בעינן ישיבה, אבל [הכא בעינן] והיה מחניך קדוש וליכא. וכן פי חזיר כצואה עוברת דאמר ואפי' בעינן[דנא] דלסליק מן נהרא. וספק צואה או מי רגלים קיימא לן כר' יהודה דאמר ספק צואה בבית ובאשפה אסור, משום דמחזקינן הבית בנקיות והאשפה בצואה, מי רגלים אפי' באשפה מותר וכל שכן בבית. וכר' יונתן דרמי, כתיב ויתד תהיה לך מחוץ למחנה, וכתיב ויד תהיה לך והיה בשבתך ובלכתך וגו', ומשינן ויתד תהיה לך בצואה ויד תהיה לך במי רגלים, דלא אסרה תורה אלא כנגד סילון בעת שיוצא מן האמה כמין עמוד בלבד, הא נפיל לארעא שרי, ורבנן גזרו בהן אע"פ שנפסקו מן האמה ונגלו לארץ אין קורין כנגדן, וכי גזרו, בודאן גזרו מי רגלים כל זמן שמטפיחין, אבל בספק מי רגלים לא גזרו. **אמר רבא** הילכתא צואה אפי' יבישה כחרס אסור לקרות קרית שמע כנגדו, מי רגלים כל זמן שמטפיחין, ולא בעינן נבלעו ואין רשומן ניכר, אלא אפי' רשומן ניכר שרי, ובלבד שלא יהיה בהן לחלוחית, שאם יטפח יהיו בהן תחלחלה ידו מן מי רגלים שאלו נתן ידו על דבר אחר יראה בו לחלוחית. (כך) [כד]אסיקנא לא דכולי עלמא כל זמן שמטפיחין הא רשומן ניכר וטופח על מנת להטפיח (שרי) [אסור]. ור' יוסי סבר כיון שמטפיחין אע"פ שאינן בטופח על מנת להטפיח אסור. וקימא לן כתנא קמא דהא רבא אוקמה הכי לאשמעתיה. **ובצואה** יבישה, פי' ר' יוחנן כל זמן שגוללה ואינה נפרכת. (אלו) [ואיכא] דאמרי כל זמן שגוללה ואינה נפרכת. ורבא אמר ליה ר' ירמיה מדיפתי כד תחזה צואה לכנגדו זיל חזי אי קרמו פניה אי לא, אי אפליא, פיר' אפליא נתפלחה ונתבקעה מלשון כמו פלח ובקע בארץ וגו'. צואה כחרס. פיר' שירדה קוה אלטביעה. כל זמן שגוללה, מלשון וגללו את האבן.

מסורת הש"ס

א) כתובות מד: לקמן כב: תמיד מ:, ב) יומא ל., ג) ולא כנגד אשפה כל"ל (מ"מ), ד) [בר"ף וכרא"ש ליתא], ה) פוסקים פ"ב ס"ד, ו) קדושין נ: נעשים פ"ג מ"ז תוספתא דנעשים פ"ז ס"ה מ"כ (פרקא מצורע) [מזרעים פרקא ה פסי"כ], ז) [שבת קכא. וע"ש ברש"י מגלה כב. כז. יומא עו: נדרים ס: עב. וע"ש ב"מ כו: ל. לד. פא: ב"ב קד. קלג: קסב: ע"ג כב. עב. שבועות לח. זבחים פט: מנחות קה. נדה לג: (וע' הימב קדושין ה:)], ח) פ"ג הל' ה', ט) [בגדולת מרדכי פירש לפי שנאמרן אדום היו הטעורים מלוויס כדאי' בתוספות שבת: וכיו מאלילין התרגולין שעורי' ולאותן מסרחת וע' ב"י סי' ענן],

תורה אור השלם

1. כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּ יָהּ: תהלים קנ ו
2. כָּל עֲצֻמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: תהלים לה י
3. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ: ויקרא יג מו
4. כִּי יֵיְ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יֵרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: דברים כג טו
5. וָיָד תִּהְיֶה לָךְ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְיָצָאתָ שָׁמָּה חוּץ: דברים כג יג
6. וְיָתֵד תִּהְיֶה לָךְ עַל אָזְנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה בָהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צֵאָתֶךָ: דברים כג יד

גליון הש"ס

גמ' **כאן בקטנים.** ע' כתובות מ"ד ע"ב תוס' ד"ה לימתי: **רש"י** ד"ה **בזמן שיש כו'** שדרכן לתתן כו'. עי' כרש"י כתובות ע"ז ע"ל ד"ה מקמן וע"ש: **שם בעבור העורות.** וכן אימא בילקוט פ' כא בפסוק ולא יחזק כלב לשוט. ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מצותן ולכמוה בהם שם"ס:

הגהות הגר"א

[**א**] גמ' ולא כנגד אשפה כל"ל. [**ב**] שם (ולא כנגד צואת חזיריס) תפ"מ וע"ז בתוספתא ל"ג לה:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש כתב, ואפ' אם נפסד שיש לנו לאסור צואת תרנגולים שמא דוקא בלול שלהם שיש שם סרחון אבל כשגדלים בבתים ואין שם כ"א מעט אין לאסור כי אין שם סרחון. ב. בתוס' רי"ש כתב, וצ"ע מהו פי' של באדומים.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

רב ניסים גאון

ריח רע שיש לו עיקר. גרסי בני מערבא [בפירקין הלכה ה] אמר רב חסדא) מסוף ריח רע ד' אמות הדא דאיתמר לאחריו אבל לפניו עד מקום שעיניו רואות כהדא ר' בא וחברייה הוו יתבין קמי פונדקייה ברמשא אמרין מהו למימר מילי דאורייתא אמרין מכיוון דאילו הוה ביממא הוינן חמין ליה ואסור ברם כדון אסור:

ז) לפנינו הגי' מ"ר אמי.

עין משפט נר מצוה

ק א [מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה ז] טוש"ע או"ח סי' עד סעי' ו שם וסי' לא סעיף ח:
קא ב מיי' פ"ד מה"ת תפלין הל' כ סמג עשין כב טוש"ע מ"ח סי' מג סעיף ח:
קב ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יא טוש"ע או"ח סימן עו סעיף ד:
קג ד מיי' שם הל' יב סמג עשין יח טור ש"ע מ"ח סי' עט סעיף ח:
קד ה טוש"ע שם סעיף ח:
קה ו [מיי' שם הלכה ט טוש"ע] שם סעי' ב:
קו ז מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה ח סמג שם טור שו"ע או"ח סי' ל סעיף כו:
קז ח מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הל' ו סמג שם טור שו"ע טוש"ע מיים סימן עט סעיף [ט] ד:
קח ט י כ [מיי' שם הל' יד טור שו"ע] שם סעיף ט:
קט ל מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע מ"ח סימן עו סעיף ג:
קי מ מיי' פ"י מהלכות טומאת צרעת הל' יב [ופט"ז הל' ג]:
נ [מיי' פט"ז שם הל' ג]:
קיא ס מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יג סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן עו סעיף ג:
ע [מיי' כס"מ פ"ג מהל' ק"ש הל' ג]:
קיב פ צ מיי' שם הל' טו טור ושו"ע שם סעי' ז:
קיג ק מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע או"ח סי' פב סעי' ו [וסעיף כז]:

לעזי רש"י

גלגיצ"א [ילונציא"ה]. צהבת. טייל"א. קרום.

רבינו חננאל

[**ד**תניא רשב"ג אומר וכו'. ראה להלן סב, ב]. **איתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש.** וקימ"ל כר"ח אע"ג דהוא תלמידיה דר"ה, דהא חמיר ממבואות המטונפות דאמר ר"ה א"ר יוחנן מניח ידו על פיו וקורא ק"ש אמר רב חסדא האלהים אי אמרה [לו] ר' יוחנן בפומיה לא הוה צייתנא ליה. **אתמר ריח רע שיש לו עקר רב הונא אמר מרחיק ד' אמות וקורא ק"ש ורב חסדא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח.** וקיי"ל כרב הונא דאמר מרחיק ארבע אמות וקורא, דהא מתניתא דתנא כרב חסדא דתאה רבא ואמר לית הלכתא כי הא מתניתא. ויש מרבוותא שאומרים הלכתא כר"ח דהא תניא כוותיה, וקיי"ל אפי' תלמיד בהדי רביה הלכתא כתלמיד אי תניא כוותיה. ואי משום דאמר רבא לית הלכתא כי הא מתני', אמר בהני לחוד בצואת אדם ובצואת כלבים דאשכח תנא דפליג עליה, אבל בשאר מילי איכא למימר האי תנא מודה ליה הלכך הלכתא כוותיה. **בעו מיניה מר' ששת ריח רע שאין לו עקר מהו.** פירוש, כגון אדם ששולה זמורה. **אמר להו אתו חזו הני ציפי דבי רב דהני גנו והני גרסי.** פירוש, מחצלאות שיושבים עליהם הנערים ללמוד ומחצלאות שהיו ישנים עליהם. דהני גאנו והני גרסי. פירוש אלו ישנים ואלו קורין, ואי אפשר לישן בלא ריח רע כשיצא ממנו, ואלו היו שולחים זמורה ואחרים בני רב היו עוסקין בדברי תורה. הלכה כר' ששת וכדאמרינן דהני מילי לדברי תורה אבל לא לק"ש, והני מילי דחבריה אבל לדידיה לא. **צואה עוברת.** הילכתא כרבא דאמר אסור